

ЛИТЕРАТУРНИЯТ ОНОМАСТИКОН В РОМАНА *PRAWIEK I INNE CZASY* НА ОЛГА ТОКАРЧУК – ПРОБЛЕМИ НА ПРЕВОДА

Диана Благоева (България)

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

d.blagoeva@ibl.bas.bg

В статията се разглеждат антропонимите и зоонимите в романа *Правек и други времена* на Олга Токарчук с оглед на предаването им в три български превода. Проследява се функцията на този тип собствени имена при изграждането на поетиката на романа. Прилага се функционален критерий за оценка на избора на преводни съответствия, като се изхожда от петстепенна скала: запазена, частично запазена, изгубена, компенсирана или привнесена функция на името. Установява се, че и в трите преводни текста се следва основно стратегията за екзотизация, като по-голямата част от имената, дори тези с номинативна символика, са предадени чрез практическа транскрипция. Това преводаческо решение позволява да се запази чуждото звучене на онимите и да се постигне екзотизиращ ефект, но нерядко води до загуба на изразяваните от оригиналните имена смислови асоциации и конотации, а оттам – до съдържателно и художествено обедняване на преводния текст.

Ключови думи: литературна ономастика; антропоними; зооними; преводни стратегии; полско-български превод; Олга Токарчук

THE LITERARY ONOMASTICON IN OLGA TOKARCZUK'S NOVEL *PRAWIEK I INNE CZASY* – PROBLEMS IN TRANSLATION

DIANA BLAGOEVA (BULGARIA)

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

d.blagoeva@ibl.bas.bg

This article examines the anthroponyms and zoonyms in Olga Tokarczuk's novel *Primeval and Other Times* and their rendering in three Bulgarian translations. It analyses

© ДИАНА БЛАГОЕВА, 2026 / © DIANA BLAGOEVA, 2026

Тази статия в списание „Български език“ е с отворен достъп и се публикува под международния публичен лиценз Creative Commons Attribution 4.0 International (Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International – CC-BY-NC-ND 4.0).

This open access article of journal “Balgarski ezik” (“Bulgarian Language”) is published under the terms of Creative Commons Attribution 4.0 International Public License (Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International – CC-BY-NC-ND 4.0).

the functions of these proper names in shaping the poetics of the novel. A functional criterion is used to evaluate the translation equivalents according to a five-point scale, distinguishing between preserved, partially preserved, lost, compensated for, and newly introduced functions of the names. The analysis shows that all three translations predominantly employ a strategy of exoticisation, with most names – including those characterised by nominative symbolism – rendered through practical transcription. While this approach preserves the foreign sound of the names and creates an exoticising effect, it frequently results in the loss of semantic associations and connotations conveyed by the original names, thereby diminishing the translated text's semantic and artistic value.

Keywords: literary onomastics; anthroponyms; zoonyms; translation strategies; Polish-Bulgarian translation; Olga Tokarczuk

1. Въведение

Съвкупността от собствени имена в отделно произведение на художествената литература обикновено не е произволен набор от „етикети“ на фикционални или реални референти, а цялостна семиотична система, подчинена на идейния замисъл и творческите задачи на автора. Избраните имена на персонажи, географски обекти и др. имат текстообразуваща и стилообразуваща роля, може да концентрират смисъл, да носят идейни послания и естетически внушения. Казаното важи с особена сила за т.нар. „говорещи“ (или „значещи“) имена – названията с прозрачна вътрешна структура, при които първостепенно място имат характеризиращите функции и номинативната символика (Влахов, Флорин/Vlahov, Florin 1990; Kosyl 1998; Sarnowska-Giefing 2003; Манова-Георгиева/Manova-Georgieva 2020). Многофункционалността на собствените имена в литературното произведение ги прави трудно преводими на друг език с универсален подход и изисква от преводача не само задълбочена лингвокултурна компетентност и познаване на историко-литературния контекст, но и способност за творчески решения.

Обект на анализ в статията са две групи собствени имена – антропоними и зооними – в романа *Prawiek i inne czasy* на съвременната полска прозаичка Олга Токарчук и техните съответствия в българските преводи на произведението. Разглеждат се функциите на тези собствени имена при изграждането на поетиката на произведението и се проследява доколко тези функции са запазени в преводните текстове, като се установяват приложените при превода стратегии и техники. Наблюденията допълват предходно изследване върху литературния ономастикон на романа, посветено на друг тип собствени имена – топонимите – с оглед на българския, украинския и словенския превод (вж. Благоева, Ковалски, Тимошук/Blagoeva, Kowalski, Tymoshuk 2026).

Наличието на два варианта на пълния превод на романа на български – от 2008 г. (издателство „Алтера“) и преработено издание от 2021 г. (издателство ICU), дело на преводача Георги Кръстев, както и на частичен превод, осъществен от Галина Белинска (сп. „Панорама“, 2002), позволява да се направят сравнителни наблюдения върху преводаческите подходи (с уговорката, че в преведените от Г. Белинска фрагменти присъства само част от ономастикона на романа).

2. Собствените имена в художествения превод

2.1. Стратегии и техники при предаването на собствени имена

Централно място в теоретичните разработки върху превода на собствените имена в художествени текстове заема противопоставянето между две основни преводни стратегии – за екзотизация (наричана още форенизация или отчуждаване) и за натурализация (одомашняване). Първата насочва читателя към изходната култура: националноспецифичните елементи се запазват и различието на оригинала остава видимо. Втората се ориентира към приемащата култура: националнокултурно маркираните единици се преобразуват или заменят така, че да се впишат естествено в нея. Тези стратегии не се изключват взаимно, а се разполагат в двата полюса на скала от преводни процедури, чийто избор при решаване на конкретните задачи на превода зависи и от асиметрията между двете национални култури (Kwieciński 2001).

Конкретните техники при предаването на собствени имена в художествения превод включват: пренасяне на онима в непроменен вид (транслокация) или в усвоена форма (транспозиция), пренасяне с пояснение под линия или в глосар (метапревод, експликация), семантична адаптация, въвеждане на функционален еквивалент, субституция с друг елемент, пропускане (Швейцер/Shvejcer 1988; Влахов, Флорин/Vlahov, Florin 1990; Cieślukowa 1998; Манова-Георгиева/Manova-Georgieva 2020 и др.). Възможно е и прилагането на компенсация – възстановяване на загубен смислов, емоционален или стилистичен ефект чрез пресъздаването му на друго място или чрез други средства в преводния текст (Baker 1992: 78).

Специфичен проблем е предаването на имената с номинативна символика – т.нар. „говорещи имена“, намиращи се, по думите на А. Д. Швейцер, „на границите на преводимостта“ (Швейцер/Shvejcer 1988: 178). Позовавайки се на С. Влахов и С. Флорин, Швейцер разделя този тип единици в три групи: неподлежащи на превод; подлежащи на превод в зависимост от контекста; изискващи превод (Швейцер/Shvejcer 1988: 178). Макар че дилемата при предаването на „говорещите имена“ е теоретично ясна: „Транслитерацията на „говорещото име“ е съпроводена със смислови загуби. Преводът пък понякога води до привнасяне на чужд национален колорит“ (Швейцер/Shvejcer 1988: 179), тя няма универсално решение и изисква от преводача вникване в авторовия замисъл и отчитане на функционалната натовареност на собствените имена в оригинала.

2.2. Функционалният критерий

За определяне на функционалните особености на собственото име в художествения текст А. Вилкон (въз основа на постановки на К. Гурски (Górski 1963) предлага класификация, включваща следните функции: *локализационна* – разполагане на фабулата в определено място или време; *соци-*

ологическа – маркиране на националната или социалната принадлежност на персонажа; *алюзивна* – употреба на името като явна или скрита алюзия за други лица или места; *съдържателна* – характеризиране на персонажа или на мястото на действието чрез съдържателен признак; *експресивна* – името функционира като знак за емоционално отношение или като средство за изграждане на атмосферата на творбата (Wilkoń 1970, цит. по: Kosyl 1998: 364). Ч. Косил допълва тази класификация, като обособява и функцията, присъща на литературния ономастикон като цяло – *миметична*: „собствените имена тук представляват своеобразно възпроизвеждане на извънлитературното назоваване, характерно за дадена епоха, за определено място, етническа група, социална среда или комуникативна ситуация“ (Kosyl 1998: 366).

Във връзка със спецификата на разглеждания езиков материал по-нататък в изложението се концентрираме върху следните допълнителни функции на собственото име (извън основната идентификационна): социологическа, съдържателна (символна или характеризираща), стилистична (в рамките на експресивната).

М. Новак обръща внимание на важността на функционалния критерий за оценка на адекватността на преводаческите решения. Авторката посочва, че в преводния текст характерните за собственото име функции може да бъдат запазени, загубени или пък допълнени/засилени (Nowak 2018: 129). Тази тристепенна схема се използва в анализа по-нататък с някои уточнения. Първо, между запазването и загубата се разполага междинна степен – *частично запазване*, при което функцията остава достъпна, но само с контекстуална подкрепа. Второ, наред с *допълването* на функция (по М. Новак – засилване на съществуваща функция) може да се наблюдава и *привнасяне* на функция, каквато липсва в оригинала: избраната форма на името в преводния текст активира асоциации или конотации, чужди на изходното име. В този случай следва да се говори не за загуба, а за деформация.

За целите на анализа резултатът от преводаческите решения се оценява по следната скала: **запазена, частично запазена, изгубена, компенсирана, привнесена** функция на собственото име.

3. Функционални особености на антропонимите и зоонимите в романа

Действието в *Prawiek i inne czasy* се развива в измислено селище, намиращо се едновременно „в центъра на Вселената“ и някъде в Полша (в околностите на Келце). Реалистичното описание е съчетано с митопоетични, библейски и приказни мотиви, а повествованието е полифоничен разказ, проследяващ историята на няколко поколения жители на селището и техните семейства в продължение на почти осем десетилетия, разказ, в който чрез превратностите в индивидуалните съдби е очертана противоречивата картина на полския двадесети век, белязана от социални конфликти, политически сътресения и драматични исторически събития.

За изграждането на поетиката на творбата немаловажна роля играе литературният ономастикон, който има сложна и добре премислена структура и е натоварен с разнообразни художествени функции.

3.1. Антропоними

В романа се обособяват три основни типа антропонимна лексика. Първият е представен от **собствените имена на реални личности**. В художествените текстове този род оними изпълняват функция, която Ч. Косил определя като *веристична* (лат. *verus* ‘истински, действителен’) – тяхната единствена задача е да маркират съвпадение с извънтекстовата действителност (Kosyl 1998: 369). Характерно е, че в романа имената на автентични личности (общо над 60 на брой) са съсредоточени в няколко пасажа, в които се описват каталози: в списъка на прочетеното от Изидор в библиотеката на земевладелеца (35 имена, всички с начална буква от *L* нататък – единствената част от сбирката, която е оцеляла), в изброяването на липсващите в тази сбирка автори с начални букви от *A* до *K* (22 имена), в изброяването на четивата на самия земевладелец (*Macchiavelli, Thoreau, Kropotkin, Kotarbiński*) и в таблиците на „четворните неща“ (*Hipokrates, Galen*). Извън тези пасажни имена на реални лица не се срещат (изключение прави единичното споменаване на Сталин във връзка с новината за неговата смърт). Така автентичните антропоними функционират в произведението не толкова като отправка към извънтекстовата действителност и историческия контекст, колкото като елементи от своеобразен инвентар, чрез който персонажите се опитват да осмислят и подредят света около себе си.

Вторият тип обхваща **имена от религиозната антропонимия** – 14 библейски антропонима (*Kain, Abel, Hiob, Ewa, Jezus, Maria, Izajasz, Jeremiasz, Ezechiel, Daniel, Mateusz, Marek, Łukasz, Jan*), към които се прибавят имената на четиримата архангели, пазещи границите на селото от четирите посоки на света, както и няколко агионима като съставна част от названия на растения (*kwiatki świętej Małgorzaty, dzwoneczki świętego Rocha, ziele świętej Klary*).

Третият тип – около 55 единици – включва **поетонимите**: имената на главни, второстепенни и епизодични персонажи в романа. Според функционалните им особености (извън основната идентифицираща функция) те може да бъдат отнесени към няколко групи.

3.1.1. Имена със социологическа функция

Чрез начина, по който именува героите си, Токарчук очертава социалното разслоение и етническата пъстрота в полското общество през първата половина на миналия век – мозайка от представители на различни обществени прослойки и етнически групи:

а) **Едри земевладелци** – герои с фамилия със суфикса *-ski*, подсказваща произход от стар благороднически род¹: *Popielski, Pelski*. Централно място сред персонажите на романа заема фигурата на земевладелеца *Popielski*. В

целия текст героят е представян с апелативния идентификатор *dziedzic* ('собственик на поземлено имение') – в съчетание с фамилното име или самостоятелно – като по този начин е подчертан неговият социален статус. Сходен е подходът при назоваването на членовете на семейството на земевладелеца – съпругата (*dziedziczka Popielska, pani Popielska*) и дъщерята (*dziedzicówna Popielska, panienka Popielska*), чиито лични имена остават неизвестни за читателя. Личното име на персонажа на земевладелеца – *Feliks*, е споменато двукратно. За пръв път се появява едва в средата на повествованието в звателна форма (*Feliksie*) в реплика на съпругата. Втората поява е към края на творбата, в главата *Czas rzeczy poczwórnych*, където името е дадено в латинизиран облик в надписа на екслибриса: *Ex libris Felixa Popielskiego*. Различното изписване не е непоследователност: латинската форма е избрана заради визуалната близост с елемента *FENIX*, присъстващ в екслибриса, като сходството засилва символната функция на името.

б) **Селячество** – персонажи, въведени в повествованието с лично и фамилно име (*Michał Niebieski, Paweł Boski*); други, които присъстват само с фамилия (*Papuga, Krasny, Florian, Cherubin, Cherubinowa, Serafinowa, Niechcialowa*), само с лично име или хипокористика (*Genowefa, Florentynka, Ruta, Tosia, Zosia, Janek*), с прозвище (*Kłoska*), с андроним (*Franiowa*) или с патроним (*Malakówny*).

Прави впечатление, че за част от персонажите от тази социална група авторката е избрала нетипични за селячеството фамилии (*Niebieski, Boski*), нарушавайки споменатия от Ч. Косил (Kosyl 1998: 368) установен стереотип. Чрез този избор социологическата функция на антропонима и миметичната функция на литературния ономастикон като цяло остават пренебрегнати, а на преден план излиза символната функция на името.

С лично име и фамилия се назовават основно главните герои *Michał Niebieski* (4 употреби на двукомпонентния антропоним в текста) и *Paweł Boski* (19 употреби). Така едновременно се индивидуализира персонажът и се откроява принадлежността му към определен селски род. При персонажи с второстепенна роля двукомпонентна форма на антропонима се среща спорадично (*Józek Chlipała, Franek Serafin*), обикновено когато е необходимо даденото лице да се разграничи от други представители на същото семейство, за които става дума в контекста. При герои, чието лично име остава неизвестно за читателя, такова разграничаване се постига с помощта на определение, насочващо към възрастта на персонажа (*stary Boski, stara Serafinowa, młoda Cherubinowa*), или чрез съчетание на апелатив за родство с родовото название в множествено число (*syn Cherubinów, syn Krasnych, syn Serafinów*).

В два отдалечени на 30 години един от друг епизода, разиграваци се съответно по време на Първата и на Втората световна война и представлящи разговор на Михал Небески с войници от руската царска войска и със съветски военни, героят се самоназовава по характерен за руската антропо-

нимна система начин – *Michał Józefowicz Niebieski*. Употребата на русифицирана форма на антропонима, включващ и бащино име, тук е маркер за историческия контекст, т.е. има и локализационна функция:

– *Wy kto? – zapytali. – Mienia zowut Michał Józefowicz Niebieski – odpowiedział Michał, tak jak powinno się odpowiedzieć.* (PICz 1996)

– *Вы кто? – попытаха. – Меня зовут Михаил Юзефович Небески – отвърна Михал, както трябваше да се отговаря.* (ПДВ/PDV 2008)

– *Вы кто? – попытаха. – Меня зовут Михаил Юзефович Небески – отвърна Михал така, както е редно да се отвърне.* (ПДВ/PDV 2021)

При именуването на героите социологическа информация се изразява и чрез назоваването на част от женските персонажи с помощта на андроним (със суфикс *-owa*: *Franiowa* от *Franio* или *Franek*, съкратено от *Franciszek*), патроним (със суфикс *-ówna*: *Malakównu* от мъжката фамилия *Malak*) или фамилно име – дериват от мъжка фамилия (със суфикси *-owa*: *Papugowa* от *Papuga*, *Cherubinowa* от *Cherubin*, *Serafinowa* от *Serafin*, *Niechcialowa* от *Niechcial*; *-ka*: *Kucmerka* от *Kucmer*). Възпроизвеждайки начин за назоваване на жени, активен в полската антропонимна система през първата половина на XX в., но ограничен в съвременния период до диалектното равнище (вж. Kowalska 2013: 174 и цитираната там литература), тези андроцентрични модели, от една страна, маркират положението на съответните персонажи в рода – омъжена жена, назована по личното име или фамилията на съпруга (*Franiowa*, *Papugowa*, *Kucmerka* и др.), и неомъжена дъщеря, назована по фамилията на бащата (*Malakównu*). От друга страна, те внасят архаизиращ нюанс в литературния антропонимикон, т.е. изпълняват и стилистична функция. Употребеният за назоваване на чистачката в двореца на Попелски андроним *Franiowa* носи и допълнителна прагматична информация – маркира нисък социален статус на персонажа (Skibińska 2000: 160). Същото се отнася и до назоваването чрез прозвище: *Kłoska* (от *kłos* ‘житен клас’) – жителите на селото са нарекли героинята така заради това, че събира класове от стърнищата, за да се прехранва.

Извън тези случаи жените в селските родове се назовават в текста обикновено само с лично име (*Florentynka*, *Tosia*, *Zosia*). Това се отнася и за една от централните фигури – съпругата на Михал Небески, която присъства в целия текст като *Genowefa*. Съпругът ѝ е *Michał Niebieski*, синът ѝ подписва писмата си *Izydor Niebieski* (или *Niebieski Izydor*), дъщерята е наричана *Misia od Niebieskich*, а след брака си – *Misia Boska*, но парадоксално жената, около която е изграден родът, е единствената, която не е идентифицирана нито веднъж чрез фамилията си. Един от редките случаи (с изключение на еднократно употребеното *Misia Boska*), когато героиня от селски произход се представя с двукомпонентен антропоним, е в главата, където се говори за промяната на семейното положение на сестрата на Павел – от *Stasia Boska* тя се преименува на *Stasia Papugowa*.

Може да се каже, че като цяло, типът на именуване на персонажите отразява позицията на всеки от тях в социалната йерархия на общността във фикционалното селище, на върха на която е потомък на стар благороднически род, а на дъното – социален маргинал, лишен дори от собствено име:

Социален статус на персонажа	Тип номинация	Примери
висш	<i>dziedzic/dziedziczka/dziedzicówna</i> + фамилия	<i>dziedzic Popielski</i>
висок	лично име + фамилия	<i>Michał Niebieski, Paweł Boski</i>
среден	само фамилия	<i>Florian, Cherubin</i>
нисък	само лично име	<i>Florentynka, Ruta</i>
низш	андроним	<i>Franiowa</i>
маргинален	прозвище	<i>Kłoska</i>

в) **Провинциално градско съсловие** – общност с нееднороден състав (търговци, чиновници, наемни работници и др.) и различна етническа принадлежност: персонажи от полски произход, представени с фамилия (*Widyna, Niedziela, Ukleja*); представители на еврейската етническа общност от градчето Йешкотле, назовани чрез фамилия (*Szlom, Gercowie, Kindelowie*) или лично име и фамилия (*Rachela Szenbert/Szenbertowa, Maria Szer, Aba Kozienicki*).

Единственият персонаж от еврейската общност, въведен от авторката само с лично име, е *Eli* – работник в мелницата на Михал Небески, който впоследствие споделя съдбата на еврейското население на градчето: загива при депортацията. Начинът на именуване го доближава до персонажите с нисък социален статус от Правек. Отсъствието на фамилия не заличава социологическата информация – тя се носи от самото лично име, разпознаваемо като еврейско, а освен това е експлицирана и в текста чрез реплика на Геновева:

Ty jesteś Żyd, ja jestem Polka. Ty jesteś z Jeszkotli, ja z Prawieku. (PICz 1996)

Ti си евреин, аз съм полякиня. Ти си от Йешкотле, аз от Правек. (ПДВ/PDV 2008)

Сред фигурите в романа присъстват и трима представители на чужди окупационни сили по времето на Втората световна война – двама немски военни и един съветски офицер, чието именуване е маркер за външното, чуждото в света на Правек. Немските военни носят типични за народността им имена – съответно личното *Kurt* и фамилното *Gropius*. По-особен е случаят със съветския офицер *Iwan Mukta*, описан като млад човек „с дръпнати

очи“, което подсказва средноазиатски произход. В полското общество *Iwan* функционира като метонимия за руския войник изобщо и в поетиката на романа това лично име изпълнява по-скоро категоризираща, отколкото индивидуализираща функция. Нехарактерната за славянската антропонимия фамилия *Mukta* остава семантично непрозрачна за читателя на оригинала.

3.1.2. Имена със съдържателна функция

Част от собствените имена в *Prawiek i inne czasy* функционират едновременно в две изотопии: реалистично-социологическа, доколкото персонажите живеят в конкретна полска провинциална среда, и символна, обхващаща изотопията на времето като онтологично измерение и изотопията на сакралното (Skibińska 2000). Двойната принадлежност е особено ясно изразена при фамилиите на някои жители на селото. Антропонимите, участващи (наред с имената на четиримата архангели, пазещи границите на селото в четирите посоки на света: *archaniol Michal*, *archaniol Gabriel*, *archaniol Rafał*, *archaniol Uriel*) във формирането на символната изотопия на сакралното, са образувани чрез онимизация на лексеми, означаващи свързани с религията понятия: *Niebieski* (от прилагателното *niebieski* 1) ‘отнасящ се до Божието царство, до небето’; 2) ‘небесносин’), *Boski* (от прилагателното *boski* ‘божествен’), *Serafin* (от апелатива *serafin* ‘серафим’), *Cherubin* (от *cherubin* ‘херувим’), *Niedziela* (от *niedziela* ‘неделя’ – ден на седмицата, свързан с религиозни церемонии) (Skibińska 2000). В повечето случаи се открива отклонение от отбелязаната от К. Гурски закономерност, според която „семантичният признак, свързан със значещото фамилно име на героя, по правило не се пренася върху героите, които са в родствена връзка с него“ (Górski 1963, цит. по: Kosyl 1998: 376–377). В романа на Токарчук „говорещото“ име е превърнато от индивидуална в родова категория: символната натовареност на фамилните имена *Niebieski* и *Boski* засяга всички поколения от двата рода и чрез тази символност сакралната изотопия се вплита в реалистичния разказ.

Когато става дума за традиция извън християнската, връзката със сакралното при именуването на персонажите не е толкова явна. Като антропоними със сакрална конотация биха могли да се разглеждат фамилиите *Malak* (с предполагаема етимологична връзка с арабска дума, означаваща ‘ангел’)² и *Mukta*, вероятно с произход от санскритското *mukta* (минало страдателно причастие от *muc-* ‘пускам, освобождавам, развързвам’) със значение ‘освободен, избавен’, включително в религиозно-философски смисъл: ‘избавен от греха и от кръговрата на преражданията’ (срв. *mukti* ‘освобождаване, избавление’ и *mokṣa* ‘окончателно освобождение от кръговрата на преражданията’) (Monier-Williams 1899: 820, 821, 835). Тази семантика съответства пряко на функцията на персонажа в творбата – той освобождава Изидор от представата за подреден и осмислен свят, показвайки му действителност без божественото начало:

Iwan Mukta pokazał Izidorowi wszystkie ważne rzeczy. Zaczął od tego, że pokazał mu świat bez Boga. (PICz 1996)

Иван Мукта показа на Изидор всички важни неща. Започна от това, че му показа света без Бога. (ПДВ/PDV 2008)

Иван Мукта показа на Изидор всички важни неща. Започна от това, че му показа света без Бог. (ПДВ/PDV 2021)

Във вътрешната форма на други антропоними се крият символни препратки към света на природата, към земното, материалното: *Kłoska* (от *kłos* ‘житен клас’), *Ruta* (от *ruta* ‘растение седефче’), *Ukleja* (от *ukleja* ‘риба уклей’), *Pluszcz* (от *pluszcz* ‘воден скорец’), *Papuga* (от *papuga* ‘папагал’). Тези имената са характеризиращи (*Kłoska*) или носят унаследени от мотивиращия апелатив положителни или отрицателни конотации (*Krasny* от *krasny* 1. ‘червен’; 2. ‘красив’, *Papuga*, *Ukleja*).

Асоциациите с природното начало, внушавани от името на *Kłoska*, внасят допълнителни шрихи в образа на тази полумитична фигура, живееща в близка, почти симбиотична връзка с диви същества (смок, сова и ястреб) и растения (младежа ангеликово дърво). При *Ukleja* носената от името конотацията допълва изградения образ: персонажът, назован с името на дребна стадна лакома рибка, е представен като насилник над съпругата си и участник в безогледни прояви на мъжка агресия (Sobieraj 2024: 293, 295). При *Pluszcz* (фамилно име на селянин, удавил се в езерото) мотивацията е двупластова. Апелативът *pluszcz* назовава водна птица, а вътрешната форма на онима е подкрепена и от сходството по звучене със звукоподражателния глагола *pluskać* ‘плискам, цопвам’. Така името насочва едновременно към стихията, с която е свързан героят *Topielec Pluszcz* (в романа това е душата на удавилния се селянин), и начина на смъртта му.

Фамилията на земевладелеца *Popielski* (с мотивация от *popiół* ‘пепел’) символизира съдбата на героя и рухването на познатия му свят в хода на историческите катаклизми (след Втората световна война имотите на земевладелеца са национализирани, а той завършва живота си като надзирател при производството на пластмасови подметки за сандали в малък цех). Загубата на социалния статус на героя същевременно дава началото на нещо ново. Така символната функция на фамилията влиза във връзка с конотацията, носена от личното име *Feliks* (от лат. *felix* ‘щастлив, честит’) и подкрепяна от формалната близост с надписа на екслибриса – *FENIX* ‘феникс’.

Специално внимание заслужава антропонимът *Ruta*, получен чрез онимизация на полското название на лечебното растение седефче. Тази билка присъства в славянския фолклор като символ на девичеството и е част от сватбените ритуали и обредните практики за любовна магия и предпазване от уроки (Bartmiński (red.) 2019). „Конотациите на името на девойката придобиват особено значение, тъй като тя е героиня от границата между реалното и фантастичното – плод на любовта между Клоска и младежа ангеликово дърво“, изтъква Е. Скибинска (Skibińska 2000: 162). Между името и съд-

бата на неговата носителка обаче се установява трагично противоречие – на пътя, бележещ границата между двете враждуващи армии – немската и съветската, девойката бива последователно изнасилена от войници и от двете страни. Така вградената във вътрешната форма на името символика на девичеството и на обредната защита придобива контрастно-иронична отсянка.

3.2. Зооними

Този клас собствени имена е представен от ограничен брой единици: *Lalka* – така е наречена рижата кучка на Миша, и *Zlotys* – така Клоска назовава смока, който живее в нейната къща. И двете имена са с прозрачна вътрешна структура. Името *Lalka* е получено чрез онимизация на апелатива *lalka* със значение ‘кукла’ и внася асоциации за детство, невинност и игри. Вероятно е търсена и интертекстуална препратка към едно от класическите произведения на полската литература – романа на Болеслав Прус *Lalka* (в българския превод *Кукла*). *Zlotys* (от *zloty* ‘златен’) е характеризиращо име – насочва към една от особеностите във външността на смока – неговите „златни зеници“.

4. Проблеми при превода на собствените имена в романа

4.1. Автентични и религиозни антропоними

Предаването в българските преводи на антропонимите, които реферират към реални личности и за които са налице стандартизирани еквиваленти, не предполага преводачески избор и не би трябвало да създава затруднения. В текстовете на Г. Кръстев обаче се установяват някои отклоненията от установената норма поради интерференция на изходния език: *Марциялис* (ПДВ/PDV 2008) вместо *Марциал* (пол. *Marcjalis*), *Парацелс* (ПДВ/PDV 2008; ПДВ/PDV 2021) вместо *Парацелз* (пол. *Paracelsus*), както и отделни фактически грешки: *Пруст* (ПДВ/PDV 2021) вместо *Прус*. В повечето такива случаи веристичната функция на онимите се нарушава: името престава да сочи към лицето, което би трябвало да назовава.

Българският език разполага с утвърдени преводни съответствия и за имената от религиозната антропонимия: *Каин*, *Авел*, *Исая*, *Йеремя*, *Матей*, *Марко*, *Лука*, *Йоан* и пр. И тук обаче в ПДВ/PDV 2008 се наблюдават някои отклонения: *Хиоб* (пол. *Hiob*) вместо *Йов*, *архангел Габриел*, *архангел Рафаел*, *архангел Уриел* (пол. *archaniol Gabriel*, *archaniol Rafał*, *archaniol Uriel*) вместо *архангел Гавраил*, *архангел Рафаил*, *архангел Уриил*. Нарушаването на православната традиция при предаването на библейските антропоними излиза извън рамките на справочната неточност: нетипичният облик на имената на четиримата архангели например затруднява рецепцията на библейската рамка на творбата от българския читател.

В разгледаните случаи екзотизацията (доколкото изобщо тук може да се говори за съзнателно приложена стратегия, а не за обичайна преводаческа грешка) не постига целите си: отнесена към имена, за които в приемащата култура има установена конвенция, тя създава не ефект на чуждост, а неразпознаваемост.

4.2. Поетоними

По-сложна и изискваща творчески решения е задачата за превода на имената на персонажите в романа. Нейното успешно решаване предполага вникване в идейния замисъл на авторката при изграждането на литературния ономастикон и осъзнат преводачески избор за намиране на подходящи съответствия и за постигане на функционална адекватност на превода.

Поради различията в графичните системи на двата езика транслокацията на онимите в цитатна форма (по Cieřlikowa 1998: 390), т.е. с оригинална графика, е неприложима. Обичайно прилаганата техника е транспозицията, осъществявана най-често чрез практическа транскрипция съобразно с особеностите на българската фонетична система и в съответствие с изискванията на българския правопис (срв. ОНР/ОНР 2012: 30 и сл.): *Michał* – *Михал*, *Florentynka* – *Флорентинка*, *Izydor* – *Изидор*, *Eli* – *Ели* (ПДВ/PDV 2002; ПДВ/PDV 2008; ПДВ/PDV 2021), *Pelski* – *Пелски*, *Malak* – *Малак*, *Rachela Szenbert* – *Рахела Шенберт*, *Maria Szer* – *Мария Шер*, *Lila* – *Лила*, *Maja* – *Мая*, *Gropius* – *Гропиус*, *Kurt* – *Курт*, *Mukta* – *Мукта* (ПДВ/PDV 2008; ПДВ/PDV 2021), *Józek Chłipala* – *Юзек Хлипала* (ПДВ/PDV 2021) и др.

При предаването на полските имена в ПДВ/PDV 2008 се откриват грешки: *Światosz* – *Швиатуш* (вм. *Швятош*), *Kozienicki* – *Кознецки* (вм. *Коженицки*), *Kucmerka* – *Кучмерка* (вм. *Куцмерка*), *Franiowa* – *Франова* (вм. *Франьова*), *Malakównu* – *Малкови* (вм. *Малакови*), или несъобразяване с правописните норми на българския език: *Basia* – *Бауя*, *Stasia* – *Стауя*, *Tosia* – *Тоуя*, *Zosia* – *Зоуя*. В редактираната версия на превода от 2021 г. тези неточности са отстранени, но пък за името *Niechciałowa* е въведена правописно некоректната форма *Нехчялова*.

Вокативните форми на полските антропоници редовно се предават със звателни форми *Florentynko* – *Флорентинке*, *Izydorze* – *Изидоре*, *Misiu* – *Мише*, *Iwanie* – *Иване* (ПДВ/PDV 2008; ПДВ/PDV 2021), *Kłosko* – *Клоске* (ПДВ/PDV 2008), *Класке* (ПДВ/PDV 2021). В някои случаи срещу обръщение в основна форма в полски стои звателна форма в български: *Michał* – *Михале* (ПДВ/PDV 2008), *Paweł* – *Павле* (ПДВ/PDV 2021). Употребената като обръщение експресивно маркирана хипокористика *Gienius* (от *Genowefa*) и в двата превода на Г. Кръстев е пренесена в неадаптиран вид като *Генюш* (вместо например възможната адаптирана форма *Генюшо*). Запазването на полския деминутивен модел внася екзотичен елемент в текста на българския превод, но липсата на окончание в умалителната форма може да доведе до объркване, тъй като в българското езиково съзнание се свързва със съществителни от мъжки род.

Чрез комбинирана техника – функционален еквивалент при приложението и транскрипция при антропонима – е предаден начинът на назоваване в оригиналния текст на един от главните герои – *Попелски*, както и на членовете на неговото семейство. Въведени са следните преводни съответствия: *земевладелецът Попелски* (ПДВ/PDV 2002), *чифликчията Попелски*, *чиф-*

ликчийката/госпожа Попелска, госпожица Попелска (ПДВ/PDV 2008), господарят/господин Попелски, господарката/госпожа Попелска (ПДВ/PDV 2021). В повечето случаи при превода е запазена функционалната значимост на полските названия – подчертаване на социалния статус на персонажите. Разминаване с оригинала се наблюдава в текста от 2021 г., където на места приложенията *господарят*, *господин* отсъстват, а за назоваване на дъщерята на земевладелеца навсякъде се използва единствено фамилия, като по този начин социологическата функция на названието се неутрализира:

W sierpniu dziedzic stawił się do poboru, został jednak zwolniony ze względu na stan zdrowia. (PICz 1996)

През август Попелски се яви на наборна комисия, но беше освободен поради здравословното си състояние. (ПДВ/PDV 2021)

Do stołu zlatywały się osy i zlizywały delikatnie czekoladową polewę z piernika. Misi nie przeszkadzały, ale panienka Popielska bała się os. (PICz 1996)

Над масата долитаха оси и лекичко лизваха шоколадовата глазура на сладкиша. На Миша не ѝ пречеха, но Попелска се страхуваше от оси. (ПДВ/PDV 2021)

В преработената версия на превода на Г. Кръстев прави впечатление уместното заместване на приложенията *чифликчийката*, *чифликчийката* от първоначалната версия с *господарят*, *господарката*, чрез което се избягва нежеланото привнасяне на асоциации с нехарактерни за полската култура исторически реалии. Нито един от преводачите не е взел предвид възможността за превод на *dziedzic*, *dziedziczka/pani* с екзотизмите *пан*, *пани*, които маркират ясна културна локализация и успешно биха се вписали в стилистиката на преводния текст.

Патронимът (*siostry*) *Malakówny* е предаден чрез морфологична субституция – замяна на патронимната форма с обикновена плурална форма на фамилията: (*sестрите*) *Малакови* (ПДВ/PDV 2021). Решението е наложено от липсата на съответстваща категория собствени имена в български език, но е свързано с неутрализиране на социологическата функция на антропонима и загуба на прагматична информация. Въвеждането на адаптирано преводно съответствие от рода на *момите Малакови* би възстановило значението ‘неомъжени дъщери’ с лексикални средства, без при това да привнася чужди за полската среда културни елементи. При транскрибираните форми *Франьова*, *Серафинова*, *Хрубинова*, *Куцмерка* и др. също се губи изразяваната от полските антропони социологическа информация. В ПДВ/PDV 2021 в отделни случаи е приложена компенсация чрез въвеждане на приложението *госпожа*, насочващо към семейния статус на персонажа:

Jesienią trzydziestego siódmego roku Stasia zaszła w ciążę i na Boże Narodzenie wzięli ślub. Została Papugową. (PICz 1996)

През есента на тридесет и седма година Сташия забременя и на Коледа се ожениха. Стана Папугова. (ПДВ/PDV 2008)

През есента на трийсет и седма Сташа забременя и на Коледа се ожениха. Стана госпожа Папугова. (ПДВ/PDV 2021)

При имената, чиято вътрешна форма е непрозрачна и за читателя на оригинала (*Mukta*), транскрипцията е единственото възможно решение. Имената с прозрачна вътрешна форма и символна натовареност в повечето случаи също биват предавани чрез транскрипция: *Ruta* – *Рута*, *Boski* – *Боски*, *Serafin* – *Серафин*, *Cherubin* – *Херубин*, *Krasny* – *Красни* (ПДВ/PDV 2002; ПДВ/PDV 2008; ПДВ/PDV 2021), *Niebieski* – *Небески*, *Paruga* – *Пануга*, *Ukleja* – *Уклея*, *Pluszcz* – *Плюшч*, *Lalka* – *Лалка* (ПДВ/PDV 2008; ПДВ/PDV 2021), *Kloska* – *Клоска*, *Zlotys* – *Злотис* (ПДВ/PDV 2002; ПДВ/PDV 2008), *Niedziela* – *Неджела* (ПДВ/PDV 2002). Техники за адаптация са приложени в единични случаи само в преводите на Г. Кръстев. В ПДВ/PDV 2021 при *Kloska* – *Класка* (от съществителното *клас*) и *Zlotys* – *Златис* (от корена *злат-*) с морфологичните средства на българския език са възпроизведени словообразователните модели на полските имена. В ПДВ/PDV 2008 и ПДВ/PDV 2021 е предпочетен превод на името *Niedziela* – *Неделя*. В изолиран случай в ПДВ/PDV 2008 значението на мотивиращия името апелатив е пояснено чрез метапревод – включена е бележка под линия към антропонима *Папугова*, посочваща значението ‘папагал’ на полския апелатив *paruga*. В преработения вариант на превода от 2021 г. обаче бележката отсъства.

Изборът повечето от „говорещите имена“ да бъдат предадени чрез транскрипция, а не чрез семантична адаптация или друга техника (метапревод, компенсация и пр.), позволява да се запази чуждото звучене на онимите и така да се постигне ефект на екзотизация. От друга страна обаче, това преводаческо решение води до загуба на носените от оригиналните имена смислови асоциации и конотации, а оттам – до съдържателно и художествено обедняване на текста. Степента на загубата не е еднаква и зависи от два фактора: наличието или отсъствието на контекстуална експликация на мотивацията на името и на сходство между транскрибираната форма и съществуващ в българския език апелатив.

Пълна неутрализация на символната функция е налице при имена, за които липсва както вътрешнотекстова експликация, така и формална опора в преводния език: *Неджела* (ПДВ/PDV 2002), *Рута*, *Небески*, *Боски*, *Плюшч* и др. в българските преводи са немотивирани звукови комплекси. Особено съществена е смисловата загуба при фамилиите *Небески* и *Боски*, чрез които, както беше посочено, сакралната изотопия се вплита в реалистичния разказ. Непрозрачната вътрешна форма при *Рута* води не само до стилистично, но и до идейно обедняване: за българския читател остава недостъпно внушението за девичество и обредна защита, а с него и противоречието между името и съдбата на героинята, върху което е изградена контрастно-ироничната функция на онима. При липсата на метапревод недостъпна за българската читателска аудитория остава и семантичната натовареност на фамилиите *Paruga*, *Parugowa*.

Частично запазена е съдържателната функция при антропонимите *Херубин* и *Серафин*, чието формално сходство с апелативите *херувим* и *серафим* подпомага ориентацията на българския читател в идейния замисъл на авторката. В това отношение особено сполучлива е предложената от преводачката Г. Белинска антропонимна форма със събирателно значение *Херубините* (вместо предпочетената от Г. Кръстев *Херубинови*), образувана по аналогия с множественото число на апелатива *херувим*. Това решение е пример за компенсираща техника: изгубената при транскрипцията символна функция е възстановена не чрез промяна на самото име, а чрез избор на словообразователен модел, който активира апелативната асоциация. За фамилията *Серафин*, при която подобна компенсация също би била приложима, и двамата преводачи обаче са избрали форма с традиционния суфикс *-ови*: *Серафинови*.

Смисловата загуба е минимална там, където самата авторка експлицира вътрешната форма в непосредствения контекст. Предадените чрез транскрипция имена *Клоска* и *Злотис*, за разлика от съответните антропоними в оригиналния текст, реализират характеризиращата си функция единствено с такава контекстуална подкрепа:

Kłoska zjawiała się w Prawieku w lipcu albo w sierpniu. Ludzie dali jej to imię, ponieważ zbierała z pól pozostałe po żniwach kłosy i piekła je sobie nad ogniem. (PICz 1996)

Клоска се появи в Правек през юли или август. Хората я нарекоха така, защото събираше от нивите останалите след жътвата класове и ги печеше на огън. (ПДВ/PDV 2008)

Wąz owinął się jej wokół ramienia i złotymi źrenicami wpatrywał się w jasne oczy Kłoski. Dała mu imię Złotys. (PICz 1996)

Смокът се уви около рамената ѝ и се взря в светлите очи на Клоска със златните си зеници. Жената го нарече Злотис. (ПДВ/PDV 2002)

Предаването на зоонима *Lalka* чрез транскрипция води не само до неутрализиране на асоциативния и конотативния потенциал на името, но и до привнасяне на чужди за оригинала асоциации поради формалното съвпадение с българския антропоним *Лалка* – хипокористика от *Лала*, производно от *Лало*, *Лальо* (умалителни форми от *Лазар*) (Илчев/Ichev 1969: 296).

5. Заключение

Проведеният анализ показва, че собствените имена в романа *Prawiek i inne czasy* са натоварени с различни функции: идентифицираща, социологическа, локализационна, символна, характеризираща, стилистична. Важната роля на собствените имена на персонажите в поетиката и идейно-образния свят на творбата изисква от преводачите осъзнати и добре премислени решения. От основно значение за постигане на функционална адекватност на превода е преценката кои аспекти от функцията на собственото име следва

да се запазят в преводния текст, а кои може да бъдат оставени на втори план или да се пренебрегнат.

Установява се, че и в трите разглеждани превода се отдава предпочитание на стратегията за екзотизация, като най-често прилаганата техника, включително при онимите с номинативна символика, е транспозицията на името чрез практическа транскрипция. Други техники – семантична адаптация, компенсация и метапревод – са прилагани спорадично. В определени случаи екзотизацията води до смислови, стилистични или прагматични загуби в преводния текст, някои от които са системно обусловени (свързани са с асиметрия между ономастичните системи на двата езика), докато други зависят изцяло от преводаческия избор.

Благодарности

Публикацията е част от изпълнението на проект IC-PL/18/2026-2027, финансиран по грантовата схема между Българската академия на науките и Полската академия на науките.

Авторката изказва благодарност на рецензентите за ценните бележки и препоръки, които помогнаха в значителна степен за подобряването на текста.

БЕЛЕЖКИ / NOTES

¹ „Още през XVII в. се оформя стереотип, според който шляхтишките фамилни имена завършват на *-ski*, *-cki*, фамилиите на градското съсловие – на *-(ow)icz*, а селските са предимно отапелативни и отименни по произход“ (Kosyl 1998: 368).

² За етимологичната връзка на антропонима *Malak* с арабски вж. *Oimionach.pl*. Според друга трактовка името се извежда от домашната дума *malak* < *mały* ‘дете’ (ISNP).

ИЗТОЧНИЦИ

ПДВ 2002: *Токарчук, О. Правек и други времена. [Фрагменти] Превод Галина Белинска. – Панорама: алманах за чуждестранна литература, № 3, с. 86–100.*

ПДВ 2008: *Токарчук, О. Правек и други времена. Превод Георги Кръстев. София, Алтера.*

ПДВ 2021: *Токарчук, О. Правек и други времена. Превод Георги Кръстев. София, ICU.*

ISNP: *Internetowy słownik nazwisk w Polsce*. <<https://nazwiska.ijppan.pl>> [09.05.2026]. *Oimionach.pl*. <<https://oimionach.pl/imie/meskie/malak-2/>> [09.05.2026].

PICz 1996: *Tokarczuk, O. Prawiek i inne czasy. Warszawa, Wydawnictwo W.A.B.*

SOURCES

ISNP: *Internetowy słownik nazwisk w Polsce*. <<https://nazwiska.ijppan.pl>> [09.05.2026]. *Oimionach.pl*. <<https://oimionach.pl/imie/meskie/malak-2/>> [09.05.2026].

PDV 2002: *Tokarczuk, O. Pravek i drugi vremena. [Fragmenti] Prevod Galina Belinska. – Panorama: almanah za chuzhdestranna literatura, № 3, pp. 86–100.*

PDV 2008: *Tokarczuk, O. Pravek i drugi vremena. Prevod Georgi Krastev. Sofia, Altera.*

PDV 2021: *Tokarchuk, O. Pravek i drugi vremena*. Prevod Georgi Krastev. Sofia, ICU.
PICz 1996: *Tokarczuk, O. Prawiek i inne czasy*. Warszawa, Wydawnictwo W.A.B.

ЛИТЕРАТУРА

- Благоева, Ковалски, Тимошук 2026: *Благоева, Д., П. Ковалски, Р. Тимошук*. Топонимите в романа *Prawiek i inne czasy* на Олга Токарчук с оглед на превода на български, украински и словенски. – *Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“*, кн. XXXIX, с. 189–221.
- Влахов, Флорин 1990: *Влахов, С., С. Флорин*. Непреводимото в превода. София, Наука и изкуство.
- Илчев 1969: *Илчев, Ст.* Речник на личните и фамилните имена у българите. София, БАН.
- Манова-Георгиева 2020: *Манова-Георгиева, Я.* Номинативна символика (типология и характеристика на имена и прозвища в българския и английския език). Благоевград, Университетско издателство „Неофит Рилски“.
- ОПР 2012: *Официален правописен речник на българския език*. София, Просвета.
- Швейцер 1988: *Швейцер, А. Д.* Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. Москва, Наука.
- Baker 1992: *Baker, M.* In Other Words: a Coursebook on Translation. London and New York, Routledge.
- Bartmiński (red.) 2019: *Bartmiński, J. (red.)*. Słownik stereotypów i symboli ludowych, t. 2: Rośliny, z. 3: Kwiaty. Lublin, Wydawnictwo UMCS.
- Cieślíkowa 1998: *Cieślíkowa, A.* Nazwy własne w przekładzie literackim. – In: Rzetelska-Feleszko, E. (red.). *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Warszawa – Kraków, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, s. 389–394.
- Górski 1963: *Górski, K.* Onomastyka w literaturze polskiej XIX i XX wieku. Zarys problematyki. – *Pamiętnik Literacki*, N 2, s. 401–416.
- Kosyl 1998: *Kosyl, Cz.* Nazwy własne w literaturze pięknej. – In: Rzetelska-Feleszko, E. (red.). *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Warszawa – Kraków, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, s. 363–387.
- Kowalska 2013: *Kowalska, M.* Nazwiska kobiet w dziewiętnastowiecznych księgach metrykalnych z Piszczowej (powiat Limanowski). – *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica*, VIII, s. 131–175.
- Kwieciński 2001: *Kwieciński, P.* Disturbing Strangeness. Foreignisation and Domestication in Translation Procedures in the Context of Cultural Asymmetry. Toruń, Edytor.
- Monier-Williams 1899: *Monier-Williams, M.* A Sanskrit-English Dictionary, Etymologically and Philologically Arranged, with Special Reference to Cognate Indo-European Languages. New ed. Oxford, Clarendon Press. <<https://www.sanskrit-lexicon.uni-koeln.de/scans/MWScan/2020/web/index.php>> [07.02.2026].
- Nowak 2018: *Nowak, M.* Funkcje antroponimów w oryginale i przekładzie literatury dziecięcej. – *Prace Językoznawcze*, N 2, s. 127–140.
- Sarnowska-Gieffing 2003: *Sarnowska-Gieffing, I.* Od onimu do gatunku tekstu. Nazewnictwo w satyrze polskiej do 1820 roku. Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM.

- Skibińska 2000: *Skibińska, E.* Nazwy własne we francuskim przekładzie *Prawieku i innych czasów* Olgi Tokarczuk. – In: Kubiński, W., O. Kubińska, T. Z. Wolański (red.). *Przekładając nieprzekładalne. Materiały z I Międzynarodowej Konferencji Translatorycznej Gdańsk – Elbląg*. Gdańsk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, s. 157–169.
- Sobieraj 2024: *Sobieraj, S.* Męskość w odwrocie. O kreacjach bohaterów w *Prawieku i innych czasach* Olgi Tokarczuk. – *Conversatoria Litteraria*, XVIII, s. 289–303.
- Wilkoń 1970: *Wilkoń, A.* Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

REFERENCES

- Baker 1992: *Baker, M.* In Other Words: a Coursebook on Translation. London and New York, Routledge.
- Bartmiński (red.) 2019: *Bartmiński, J.* (red.). Słownik stereotypów i symboli ludowych, t. 2: Rośliny, z. 3: Kwiaty. Lublin, Wydawnictwo UMCS.
- Blagoeva, Kowalski, Tymoshuk 2026: Blagoeva, D., P. Kowalski, R. Tymoshuk. Toponimite v romana *Prawiek i inne czasy* na Olga Tokarchuk s ogled na prevoda na balgarski, ukrainski i slovenski. – *Izvestia na Instituta za balgarski ezik "Prof. Lyubomir Andreychin"*, kn. XXXIX, pp. 189–221.
- Cieślikowa 1998: *Cieślikowa, A.* Nazwy własne w przekładzie literackim. – In: Rzetelska-Feleszko, E. (red.). *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Warszawa – Kraków, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, s. 389–394.
- Górski 1963: *Górski, K.* Onomastyka w literaturze polskiej XIX i XX wieku. Zarys problematyki. – *Pamiętnik Literacki*, N 2, s. 401–416.
- Ilchev 1969: *Ilchev, St.* *Rechnik na lichnite i familnite imena u balgarite*. Sofia, BAN.
- Kosyl 1998: *Kosyl, Cz.* Nazwy własne w literaturze pięknej. – In: Rzetelska-Feleszko, E. (red.). *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Warszawa – Kraków, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, s. 363–387.
- Kowalska 2013: *Kowalska, M.* Nazwiska kobiet w dziewiętnastowiecznych księgach metrykalnych z Piszczowej (powiat Limanowski). – *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia Linguistica*, VIII, s. 131–175.
- Kwieciński 2001: *Kwieciński, P.* Disturbing Strangeness. Foreignisation and Domestication in Translation Procedures in the Context of Cultural Asymmetry. Toruń, Edytor.
- Manova-Georgieva 2020: *Manova-Georgieva, Ya.* Nominativna simbolika (tipologiya i harakteristika na imena i prozvishta v balgarskiya i angliyskiya ezik). Blagoevgrad, Universitetsko izdatelstvo "Neofit Rilski".
- Monier-Williams 1899: *Monier-Williams, M.* A Sanskrit-English Dictionary, Etymologically and Philologically Arranged, with Special Reference to Cognate Indo-European Languages. New ed. Oxford, Clarendon Press. <<https://www.sanskrit-lexicon.uni-koeln.de/scans/MWScan/2020/web/index.php>> [07.02.2026].
- Nowak 2018: *Nowak, M.* Funkcje antroponimów w oryginale i przekładzie literatury dziecięcej. – *Prace Językoznawcze*, N 2, s. 127–140.
- OPR 2012: *Ofitsialen pravopisen rechnik na balgarskiya ezik*. Sofia, Prosveta.

- Sarnowska-Gieffing 2003: *Sarnowska-Gieffing, I.* Od onimu do gatunku tekstu. Nazewnictwo w satyrze polskiej do 1820 roku. Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Shvejcer 1988: *Shvejcer, A. D.* Teorija perevoda: status, problemy, aspekty. Moskva, Nauka.
- Skibińska 2000: *Skibińska, E.* Nazwy własne we francuskim przekładzie *Prawieku i innych czasów* Olgi Tokarczuk. – In: Kubiński, W., O. Kubińska, T. Z. Wolański (red.). *Przekładając nieprzekładalne. Materiały z I Międzynarodowej Konferencji Translatorycznej Gdańsk – Elbląg*. Gdańsk, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, s. 157–169.
- Sobieraj 2024: *Sobieraj, S.* Męskość w odwrocie. O kreacjach bohaterów w *Prawieku i innych czasach* Olgi Tokarczuk. – *Conversatoria Litteraria*, XVIII, s. 289–303.
- Vlahov, Florin 1990: *Vlahov, S., S. Florin.* Nprevodimoto v prevoda. Sofia, Nauka i izkustvo.
- Wilkoń 1970: *Wilkoń, A.* Nazewnictwo w utworach Stefana Żeromskiego. Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

✉ Проф. д-р Диана Благоева

Секция за българска лексикология и лексикография
Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“
при Българската академия на науките
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ Prof. Dr. Diana Blagoeva

Department of Bulgarian Lexicology and Lexicography
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria